

Die Haghe

Juli 2017
127e jaargang nr. 4
verschijnt 6 x per jaar

Beschermvrouwe H.K.H. Prinses Beatrix

VRIENDEN VAN HET HAAGS HISTORISCH MUSEUM

Van de voorzitter

Geschiedenis van de stad bij elk Die Haghe-lid op de mat!

U ontvangt bij dit Ledenbericht de zomeraflevering van *Haagse Historie*. Niet zo maar als een zomers presentje, maar vooral met de bedoeling om het bestaan van dit kleurrijke kwartaalblad onder uw aandacht te brengen. Ja, meer nog – en nu val ik maar meteen met de deur in huis – dat u er een abonnement op neemt. Het staat boordol Haagse geschiedenis en is met zijn prachtige illustraties een feest voor een ieder die in de geschiedenis van onze mooie stad is geïnteresseerd. En welk lid van onze vereniging is dat niet? Het kwartaalblad is bedoeld om de kennis over de geschiedenis van Den Haag te verbreiden onder een zo groot mogelijk publiek en een platform te zijn voor de Haagse geschiedkundige verenigingen en instellingen. Dat sluit volledig aan op de doelstelling van onze vereniging om de kennis van en de belangstelling in de geschiedenis van Den Haag te bevorderen. Onze vereniging is dan ook als een van de initiatiefnemers nauw bij de totstandkoming betrokken geweest en is dat nog steeds. Erelid Michiel van der Mast en bestuurslid Lex van Tilborg maken deel uit van de redactie van het blad.

De opzet is steeds om onderwerpen uit de geschiedenis van Den Haag op een voor iedereen toegankelijke en aantrekkelijke manier en tegelijk op hoog kwalitatief niveau onder de aandacht te brengen. De sinds september vorig jaar verschenen afleveringen tonen aan dat de redactie daarin glansrijk is geslaagd. Korte artikelen, fraaie

beeldverhalen, boeiende onderwerpen, vaste rubrieken zoals 'Wonderkamer' en 'Vitrine' met een rijkdom aan illustraties. Ook de inhoud van de bijgesloten vierde aflevering vormt daarvan het bewijs. Vergewist u zich er zelf van – het is wat dat betreft een 'bewijsnummer' in de ware zin des woords. Wist u bijvoorbeeld dat de Ridderzaal ooit van de sloop gered is?

Natuurlijk hebben wij ons *Jaarboek* – het mooiste leesverzet in de wintermaanden en een onmisbaar naslagwerk. Maar de *Haagse Historie* vormt daarop een rijk geschakeerde aanvulling én boeiende afwisseling met elk kwartaal veertig bladzijden. Reeds daarom zou het blad bij geen enkel lid van Die Haghe op de leestafel mogen ontbreken. Toch is dat (nog) niet het geval. Voor zover dat komt door onbekendheid die indachtig het spreekwoord onbemind maakt, is dat met deze zomerzending weg genomen. Ik wijk u van harte op om een abonnement te nemen. Als wij dat met z'n allen doen, dragen wij bovendien bij aan een duurzame basis voor het blad. Om de

AGENDA

20 augustus

Johan de Witt lezing door Maurice Wery in het Haags Historisch Museum

14 oktober

Najaarsledenvergadering in het Haags Historisch Museum

PostNL
Port Betaald

prijs hoeft u het niet te laten: die is voor leden van Die Haghe gereduceerd tot 17,50 euro voor vier nummers per jaar met in totaal 160 bladzijden. Oftewel in goed Haags: 'Veul vor wênig!' En de *Haagse Historie* kan bloeien in volle glorie!

Henk Grootveld

Het eerste nummer van Haagse Historie, september 2016

Activiteiten

Aanmelden

- Via het e-mailadres: activiteiten@haagsegeschiedenis.nl
- Betaling van de deelnemersbijdrage op rekeningnummer NL49INGB 0000 0717 91 t.n.v. Geschiedkundige Vereniging Die Haghe
- Bevestiging van uw deelname volgt per e-mail
- Wanneer er geen plaats meer is, wordt dat eveneens per e-mail kenbaar gemaakt.

Mocht u nog vragen hebben, stuur dan een e-mail naar ons bestuurslid C.J.M. Burger: cjmburger@gmail.com

Johan de Witt lezing

Op zondag 20 augustus (de sterfdag van de gebroeders De Witt) zal de twaalfde editie van de jaarlijkse Johan de Witt lezing plaats vinden. Voorheen een activiteit van de Vrienden van het Haags Historisch Museum, wordt deze lezing sinds 2016 door Die Haghe georganiseerd. De lezing wordt dit jaar verzorgd door Maurice Wery, conservator Stads- en Oranje-

geschiedenis voor Museum Prinsenhof Delft. Het onderwerp is: 'Het wonderlid van Jan de Witt' Over de tong en vinger van de gebroeders De Witt en andere vaderlandse relieken.

Een vinger, een tong, een kistje en een zilveren tabaksdoos. Zonder de handgeschreven echtheidsverklaring en de overleveringsgeschiedenis zouden we geen idee hebben waarom dit lugubere groepje tot de topstukken van het Haags Historisch Museum wordt gerekend. De echtheidsverklaring is duidelijk: dit zijn de vinger van Johan de Witt en de tong van zijn broer Cornelis die in 1672 zo dramatisch aan hun einde kwamen in Den Haag. Hoe gruwelijk en uitzonderlijk deze 'reliken' ook zijn, zij zijn niet uniek. Zij passen binnen de context van het 'vaderlands reliek' of herinneringsobject. In veel Nederlandse collecties bevinden zich dergelijke herinneringsobjecten. Objecten die vaak ook hun wortels hebben in de zeventiende eeuw. De eeuw waarin de politieke veranderingen elkaar in hoog tempo opvolgden. Immers, zoals de gebroeders De Witt plaats maakten voor stadhouder Willem III, zo ruimden een halve eeuw eerder Johan van Oldenbarnevelt en Hugo de Groot het veld na de staatsgreep van Maurits. En ook de herinnering aan deze figuren werd door hun achterban levend gehouden door middel van herinneringsobjecten of 'reliken'. Het meest bekend zijn het beulzwaard waarmee Johan van Oldenbarnevelt werd onthoofd, zijn 'stokske' en de boekenkist waarin Hugo de Groot ontsnapte uit Loevestein. Deze kist wordt al bijna honderd jaar bewaard in Museum Prinsenhof Delft. Overigens duikt de kist pas in de Patriottentijd op, nadat deze door Hugo de Groot zelf als vermist werd beschouwd in de zeventiende eeuw.

De tong en de vinger van de gebroeders De Witt (Haags Historisch Museum)

In deze Johan de Witt lezing wordt uitgebreid stilgestaan bij de herinneringsobjecten van de gebroeders De Witt en het *Nachleben* van deze 'vaderlandse relieken'. Bovendien worden de beroemde 'tong en vinger' binnen de context van het Nederlandse herinneringsobject geplaatst.

NB Deze activiteit is ook toegankelijk voor niet-leden.

Datum: zondag 20 augustus

Aanvang: 11:15 uur (inloop met koffie en thee vanaf 11:00 uur)

Duur: ca. 1 uur

Locatie: Schutterszaal, Haags Historisch Museum, Korte Vijverberg 7

Kosten: leden Die Haghe gratis; niet-leden 5 euro

Aanmelden: Zie boven onder 'Activiteiten'

Na aanmelding krijgt u een bevestiging toegestuurd. Niet-leden worden verzocht het bedrag van 5 euro contant te betalen voorafgaand aan de lezing.

Van 14 oktober 2017 tot en met 18 februari 2018 is in Museum Prinsenhof Delft de tentoonstelling 'DNA van Nederland, van kogelgat tot ruimtepak' te zien. In deze tentoonstelling worden onder andere dertig unieke herinneringsobjecten getoond.

Haagse Historie Quiz

Vorig jaar oktober werd de eerste Haagse Historie Quiz georganiseerd. Bij die gelegenheid werd ook het tijdschrift 'Haagse Historie' ten doop gehouden. Vanwege het succes van deze quiz heeft de Stichting Haagse Historie & Erfgoed besloten om van de Haagse Historie Quiz een jaarlijks terugkerend gebeuren te maken.

Leden van de plaatselijke historische verenigingen konden op 19 mei, na afloop van het Haags Historisch Café, in Muzee Scheveningen meedoen aan een speciale voorronde: de Pubquiz. Ter plekke werd een Die Haghe-team geformeerd, bestaande uit oud-bestuurslid Charles Boissevain en redactielid Paul de Kievit. Zij bonden de strijd aan met teams van de Historische Vereniging Buitenplaats Ypenburg, de Vrienden van Den Haag en 't Gilde Den Haag. Quizmaster Peter Smit liet maar liefst 40 vragen los op de deelnemende teams en na een spannende strijd wist Die Haghe nipt te winnen van 't Gilde. Het Die Haghe-team – dat nog versterking kan gebruiken – wordt uitgenodigd om als 'Haags Historie Team' mee te doen aan de grote Haagse Historie Quiz die in oktober wordt georganiseerd. Daaraan wordt dan ook weer meegedaan door teams van De Posthoorn, Omroep West en Haagse Prominenten.

Recent verschenen

Wijsbegeerte in Den Haag

Rond de vorige eeuwwisseling bruisde Den Haag. Aan het begin van de twintigste eeuw ontstonden tal van initiatieven op geestelijk terrein als soefisme, theosofie en spiritisme. In deze zoektocht naar nieuwe inzichten paste ook de oprichting van een filosofische vereniging. Op 21 februari 1907 kwamen onder leiding van de spinozist dr. Willem Meijer ongeveer dertig belangstellenden samen in het gebouw 'De Leesinrichting' aan de Oude Molstraat 36 voor de oprichting van de Vereniging voor Wijsbegeerte. Ter gelegenheid van het 110-jarig bestaan heeft bestuurslid Rokus Verwoerd de geschiedenis van deze vereniging te boek gesteld. Daarmee schaarde hij zich in de rij van eerdere chroniqueurs, zoals ons lid Mieke van Baarsel, die in het Jaarboek Die Haghe 1982 de 75-jarige geschiedenis beschreef. De auteur van dit jongste overzicht is een filosofisch onderlegde historicus en dat is goed te merken aan zijn aanpak. Hem interesseert niet uitsluitend het interne wel en wee van de vereniging, al portretteert hij vele bestuursleden en belicht hij een aantal onvermijdelijke incidenten. Zijn aandacht gaat voor een flink deel ook uit naar de inhoud van de lezingen en de ontwikkeling van de twintigste-eeuwse wijsbegeerte. Dat levert wellicht

soms wat taaië kost op, maar voor filosofisch geïnteresseerden gaandeweg een aantrekkelijke mix van sprekers, standpunten, stromingen en vraagstukken. In deze opzet passeren veel namen en onderwerpen de revue, waardoor de lezer in beknopt bestek een leerzaam overzicht van de moderne filosofie krijgt voorgeschoteld. De schrijver verdeelt zijn boek in twee ongeveer even grote delen, met 1945 als cesuur. Het eerste deel bestrijkt dus 38 jaar en het tweede 72, waardoor de vroegere geschiedenis meer ruimte krijgt.

De tamelijk kleine, ondanks een enkele dip doorgaans redelijk constante vereniging, met een gemiddeld ledental van ongeveer honderd, heeft opvallend veel coryfeeën voor een lezing weten te strikken. Onder hen ook buitenlandse beroemdheden, met in de jaren dertig sterren als Alfred Adler, Martin Heidegger en Ernst Cassirer. Ondanks – of mogelijk juist dankzij – de ruime doelstelling van de vereniging de wijsbegeerte in haar volle breedte aan bod te laten komen, meldden ook beroepsfilosofen zich aan als lid, zoals in het recentere verleden de hoogleraren Gabriel Nuchelmans en Kees van Peursen. Laatstgenoemde hield bij het 75-jarige jubileum in Hotel Des Indes een voordracht.

In de loop van haar bestaan heeft de vereniging nogal wat locaties aangegegaan, onder meer het Spinozahuis aan de Paviljoensgracht, Pulchri Studio, Diligentia, het Soefhuis in de Bazarstraat, café Mercurius aan het Anna Paulownaplein, hotel Babylon en vanwege de financiën ook wel bij leden thuis. De laatste dertig jaar komt men bijeen in het Parkhotel in de Molenstraat, een iconische locatie vanwege de vermaarde ontmoeting aldaar in 1919 in het toenmalige hotel Pomona van Ludwig Wittgenstein en zijn leermeester Bertrand Russell, zij het buiten verenigingsverband. Bijna een eeuw na deze legendarische, door een spreker als 'Close Encounter of the Third Kind' gekarakteriseerde dialoog staat de kleine, maar fijne vereniging er goed voor. Het uiterlijk van dit jubileumboek is afgezien van het omslag matig verzorgd. Druk- en bindwerk zijn van copyshopkwaliteit. Illustraties, wel in het jaarboekartikel van 1982, ontbreken, evenals een register. Daarentegen is de inhoudsopgave tamelijk uitvoerig.

Rokus Verwoerd, *Vereniging voor Wijsbegeerte te 's-Gravenhage 1907-2017. 110 jaar wijsbegeerte in Den Haag*, Uitgave www.verenigingvoorwijsbegeerte.nl, verkrijgbaar bij Boekhandel Douwes, 126 pp., ISBN 978 90 816014 0 5, 12,50 euro

C.M. Nigten

Hoger die drempel!

Geschiedenis is niet alleen maar lang geleden, maar ook het verhaal van een periode die nog maar kort achter ons ligt. Waar we nog veel herinneringen aan hebben. Waar we de namen nog van kennen en waarvan we de beelden nog direct kunnen oproepen. Bij velen zal dat het geval zijn bij de naam Albert Vogel, de voordrachtskunstenaar die als een van de eersten een galerie (ofwel galerij) begon in het zo stijve Den Haag van de jaren zestig. Die met zijn gevoel voor publiciteit telkens weer de kolommen van de dagbladen wist te halen en felle discussies opriep over de nieuwe tendensen in de kunst. In het boek 'Hoger die drempel' beschrijft Caroline de Westenholz de decade waarin OREZ, de galerie van haar stiefvader, de ZERO-beweging presenteerde en oog had voor andere vormen van de toenmalige avant-garde. De galerie dankt haar bestaan aan de wens van een rijke Haagse dame, mevrouw Will den Haring Meller, die 'iets leuks' wilde doen met haar geld. Op advies van Leo Verboon werd dat een galerie: een tentoonstellingsruimte en kunsthandel. Het begon op de benedenverdieping van het pand Javastraat 17, waar het 19de-eeuwse interieur volledig werd gemoderniseerd: witte muren, strakke vormgeving. Geheel afwijkend van het interieur dat het aldaar gevestigde Couperus museum nu laat zien.

Het boek is een bijna volledig overzicht geworden van alle tentoonstellingen, de daarbij horende ontwikkelingen en beschrijvingen van de belangrijkste kunstenaars. Met de uitspraak 'Hoger die drempel' verzetten de beide galeriehouders, Vogel en Verboon, zich tegen de toen heersende opvatting om kunst toch vooral naar 'het volk' te brengen. Volgens hen was kunst, en zeker kunst van hoge kwaliteit, voor fijnproevers. Daarom kon je bij deze elitaire galerie niet zo maar binnen lopen, maar moest je aanbellen om binnen

Omslag van Hoger die drempel!

gelaten te worden. Toen ze op een gegeven moment erotische kunst brachten, was dat laatste een voorwaarde van de zedenpolitie. In het boek wordt nog eens duidelijk gemaakt hoe de verbindingen waren tussen de verschillende nul- en zero-bewegingen in diverse landen in Europa en in Japan. Kunstenaars als Yves Klein en Gunther Uecker experimenteerden met reductie van kleur en vorm in monochrome onderwerpeloze schilderijen. Henk Peters, kunstenaar, docent en groot stimulator van de Zero-beweging maakte met wat-

ten, haren, kunstgras en andere kunstvreemde voorwerpen uit het alledaagse zijn presentaties. Een opvallend geesteskind van hem was Zero at Sea: het plan om rond de Pier in Scheveningen allerlei installaties in te richten. Ingenieuze ideeën die nu nog tot de verbeelding spreken, maar jammer genoeg niet gerealiseerd konden worden wegens geldgebrek.

Een bijzonder succesrijke kunstenaar, ook voor de galerij, was Jan Schoonhoven, die met zijn reliëfachtige monochromen in 1967 de eerste prijs won op de Biënnale van Sao Paulo en daarmee wereldbekend werd. Aardig is het om te lezen dat deze brave ambtenaar-kunstenaar er geen been in zag om zich naakt uit te kleden voor de Japanse Kusama, die hem daarop met polkadots beschilderde. De uitgebreide beschrijving van al die elkaar opvolgende tentoonstellingen worden gelukkig geïllustreerd met afbeeldingen van aansprekende kunstwerken en foto's van openingen in de galerij. Samen met de citaten uit brieven en krantenartikelen rijst een beeld op van een galerij die in het statige Den Haag van die tijd, enigszins provocerend de nieuwe kunstontwikkelingen bracht.

Caroline de Westenholz, *Hoger die Drempel! Een geschiedenis van Internationale Galerij OREZ 1960-1971* (Nederlandse/Engelse tekst), Hilversum 2016 (Uitgeverij Lias), 240 pp., ISBN 978 90 8803 082 6, 24,95 euro

Irene van Geest

Nieuwe leden

De heer P. de Coninck, de heer E.L. Engelsman, de heer C.L. Jansen, mevrouw E. Taylor en de heer G. Lynch, mevrouw E. van der Waerden en de heer G. Mellink

Het bestuur van Die Haghe is als volgt samengesteld:

Voorzitter
mr. H.C. Grootveld

Secretaris
drs. J. Zwaanswijk

Penningmeester
ir. E.B. de Vries

Leden
hr. C.J.M. Burger
drs. L.A.F.H. van Tilborg
mw. drs. J.M. de Vries
mw. E. Zantvoort

Secretariaat
Sonoystraat 51
2581 VJ Den Haag
e-mail: secretaris@haagsegeschiedenis.nl

Financiën
Storting op giro 71791
(IBAN:
NL49 INGB 0000 0717 91)
t.n.v. Geschiedkundige Vereniging
Die Haghe

**Info ledenadministratie en
opgave nieuwe leden**
ir. E.B. de Vries
Margrietstraat 9
2555 PT Den Haag
ebdevries@xs4all.nl

Redactieadres Ledenbericht
Loudonstraat 100
2593 WB Den Haag
e-mail: michiieldmast@gmail.com

Redacteur Ledenbericht
drs. W.M. van der Mast

Website Die Haghe:
www.haagsegeschiedenis.nl

Jaarboek Die Haghe
Voor aanwijzingen auteurs en
inzenden van kopij:
V.L.C. Kersing, Dienst Stads-
beheer Afdeling Archeologie,
Postbus 12651, 2500 DP Den
Haag, tel. 070-3536633, e-mail
victor.kersing@denhaag.nl

Contributie/Opzegging
Bij opzegging van het lidmaat-
schap in de loop van het vereni-
gingsjaar blijft de contributie
voor dat jaar verschuldigd. Zie
Statuten op website Die Haghe.